

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра фізичної географії

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації,
проф. Гаврилюк С. В. _____

_____ 2015 р.

МЕТОДОЛОГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ

РОБОЧА ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки _____ магістр _____

галузі знань _____ 0401 Природничі науки _____

спеціальності 8.04010401 Географія

Луцьк – 2015

Робоча програма навчальної дисципліни „**Методологія і організація наукових досліджень в галузі**” для студентів за напрямом підготовки 0401 Географія, освітнього ступеня магістр, спеціальності „Географія”.

” _____ ” _____, 2015 р. – 11 с.

Розробник: д.г.н., проф., професор кафедри фізичної географії Фесюк В.О.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри фізичної географії

протокол № 1 від 1 вересня 2015 р.

Завідувач кафедри: _____ (Зузук Ф.В.)

**Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією географічного факультету**

протокол № 1 від 9 вересня 2015 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету _____ (Поручинський В. І.)

**Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету**

протокол № ____ від ____ _____ 2015 р.

© Фесюк В.О., 2015
(Прізвище, ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 8.04010401 Географія

Предметом вивчення методологічних принципів науково-дослідної діяльності та їх загальні властивості. Методика підготовки й оформлення наукового дослідження.

Робоча навчальна програма дисципліни “Методологія і організація наукових досліджень” є складовою частиною нормативно-методичного забезпечення навчального процесу для підготовки магістрів спеціальності 8.04010401 Географія. Зміст програми передбачає лекції, практичні заняття, самостійну роботу. Форма семестрового контролю – екзамен.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна «Методологія і організація наукових досліджень» є невід'ємною частиною географічної освіти. Даний курс взаємопов'язаний з дисциплінами “Освітній менеджмент», «Теорія і методологія географічної науки», «Екологічна географія», «Географічне моделювання та прогнозування», «Методи географічних досліджень» та іншими.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

- 1.Методологія в науковому дослідженні: загальні засади та принципи.
- 2.Обробка та представлення наукових даних

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 0401 Природничі науки	нормативна
	Напрямок підготовки 0401 Географія	
Модулів – 1	Спеціальність 8.04010401 Географія	Рік підготовки -5
Змістових модулів – 2		Семестр -10
Загальна кількість годин – 180		Лекції – 30 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи – 6 консультації – 1	Освітній ступінь: магістр	Практичні (семінари) – 30 год.
		Лабораторні – 0 год.
		Самостійна робота – 108 год.
		Консультації – 12 год
		Форма контролю: <u>екзамен</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни – формування у студентів сучасного наукового світогляду, вироблення навиків проведення науково-дослідницької роботи.

Основні завдання вивчення дисципліни - сформувані уявлення про основні концепції методології науки, роль особистості вченого у процесі формування наукової школи, інформаційну базу наукового дослідження і.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- принципи дослідження в географії;
- визначення об'єкту, предмету, мети, завдань дослідження;
- етапи наукового дослідження;
- типи наукових звітів;
- принципи, етапи підготовки і проведення наукових досліджень.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні вміти:

- вибирати та формулювати проблему дослідження;
- шукати необхідну наукову інформацію;
- обирати методологічну основу дослідження
- реферувати літературні джерела;
- брати участь в науковій дискусії;
- формулювати об'єкт і предмет дослідження;
- формулювати і перевіряти наукові гіпотези;
- формувати комплекс методик для дослідження обраного предмету;
- збирати емпіричні дані;
- проводити обробку та інтерпретацію емпіричних даних;
- оформлювати наукові звіти;

- представляти результат дослідження на наукових конференціях і семінарах.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовний модуль 1. Методологія в науковому дослідженні: загальні засади та принципи

Тема 1. Вступ. Місце науки в сучасному світі. Суть і складові наукового дослідження. Науковий метод дослідження.

Тема 2. Методологія в науковому дослідженні: загальні засади та принципи. Закони та закономірності. Принципи і правила. Аксиоми і гіпотези. Загальні підходи до їх формулювання і розробки. Класифікація методів наукового дослідження.

Змістовний модуль 2. Обробка та представлення наукових даних

Тема 3. Пошук наукової інформації та її представлення. Правове регулювання розвитку науки. Структура державних наукових установ в Україні. Організація наукової діяльності за кордоном.

Тема 4. Статистична обробка емпіричних даних та їхня інтерпретація. Основні методи математичної статистики та теорії ймовірності, їх застосування у наукових дослідженнях.

Тема 5. Написання наукового звіту: тези, стаття, реферат, дисертація, монографія. Основні різновиди наукових творів. Авторські та суміжні права. Захист авторських прав.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Методологія в науковому дослідженні: загальні засади та принципи							
Тема 1. Вступ	36	6	6	-	2	22	-
Тема 2. Методологія в науковому дослідженні: загальні засади та	36	6	6	-	2	22	
Разом за змістовим модулем 1	72	12	12	-	4	44	-
Змістовий модуль 2. Обробка та представлення наукових даних							
Тема 3. Пошук наукової інформації та її представлення	36	6	6	-	2	22	-
Тема 4. Статистична обробка емпіричних даних та їхня інтерпретація	36	6	6	-	2	22	-
Тема 5. Написання	30	6	6	-	4	20	-

наукового звіту: тези, стаття, реферат, дисертація, монографія.							
Разом за змістовим модулем 2	108	18	18	-	8	64	-
Усього годин	180	30	30	-	12	108	-

5. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Початковий етап наукового дослідження	5
2	Основна частина наукового дослідження	5
3	Бібліографічний апарат наукових досліджень	5
4	Підготовка наукової статті	5
5	Преставлення результатів виконання НДР на науково-практичних форумах	5
6	Рецензування і опонування наукової роботи	5
	Разом	30

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система наукових знань	6
2	Теорія, гіпотеза, поняття	6
3	Наукові методи	6
4	Наукова діяльність	6
5	Теоретичні та методологічні принципи науки	6
6	Функції наукової теорії	6
7	Наукова ідея та її розвиток	6
8	Види та ознаки наукового дослідження	6
9	Місце методології у розвитку науки	6
10	Класифікація методів наукового дослідження	6
11	Філософські методи та її роль у науковому пізнанні	6
12	Методи емпіричного дослідження	6
13	Методи теоретичного дослідження	6
14	Правове регулювання розвитку науки в Україні	6
14	Пріоритетні напрямки прикладних наукових досліджень	6
16	Структура державних наукових установ	6
17	Технологія наукового дослідження	6
18	Етика наукового дослідження	6
	Разом	108

7. Індивідуальні завдання

Загальні вимоги до виконання:

- індивідуальне завдання повинно мати практичне спрямування та носити творчий, дослідницький характер;
- тип індивідуального завдання – розрахунково-графічний;
- виконується ІНДЗ з додержанням усіх технічних вимог до письмових робіт. Текст має бути надрукований на принтері через 1,5 міжрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 25 мм, нижнє, верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. За обсягом ІНДЗ має складати 15-20 сторінок. ІНДЗ починається з титульного аркуша, за ним розміщуються послідовно зміст ІНДЗ, основний текст (схеми, таблиці, графіки, карти, завдання з підзаголовками відповідно до змісту роботи), список використаних джерел (не менше 15), посилання на джерело інформації – обов'язкове;
- оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання:

Рівень виконання ІНДЗ	К-ть балів
ІНДЗ виконано відмінно: повно висвітлена тема із сформульованими власними висновками	10
Недостатньо висвітлена тема із нечітко сформульованими власними висновками	5-9
Задовільне виконання ІНДЗ – неповно висвітлено тему без власних висновків студента	3-4
Тема висвітлена без чіткого розуміння сіті дослідження	1-2

8. Методи та засоби навчання.

У навчальному процесі застосовуються лекції з використанням мультимедіапроектора та інших ТЗН, практичні заняття, самостійна та індивідуальна роботи.

Серед методик та форм навчання даного курсу слід визначити такі *методики викладання*: методика проблемного навчання та евристичне навчання; *форми навчання*: аналітичні і проблемні лекції та дискусії, головна мета яких полягає розвитку у студентів логічного та самостійного осмислення додаткового матеріалу, який стосується сучасних процесів розвитку світової економіки; *методики навчання*: кейс-метод, презентації, міні-проекти, які готують студенти самостійно та презентують для присутніх.

Практичні заняття плануються для кожної теми дисципліни і включають такі напрями роботи: підготовку до практичних занять за вказаним планом; виконання контрольних завдань; виконання завдань дослідницького характеру; критичний огляд наукових публікацій за обраною проблематикою; тренінги; рольові та ділові ігри; презентація результатів дослідження на задану тематику, у т. ч. виступ на конференціях.

Мета проведення лекцій полягає в ознайомленні студентів з теоретичними знаннями з бізнес-планування і формування практичних навичок складання бізнес-планів.

Завдання лекційного курсу:

- навчити студентів правильно аналізувати цілі і завдання наукового дослідження;
- сформувати навички комплексного підходу до організації наукового дослідження;
- ознайомити студентів з механізмом розробки наукового дослідження;
- сформувати у студентів творчий підхід до розробки окремих складових наукового дослідження.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання.

Форма контролю – екзамен. В білеті 3 питання, кожне з яких оцінюється у 20 балів.

Питання і завдання для контролю:

1. Поняття про науку та її складові
2. Система наукових знань
3. Теоретичні принципи науки
4. Методологічні принципи науки
5. Види наукового дослідження
6. Ознаки наукового дослідження
7. Фундаментальні наукові дослідження
8. Прикладні наукові дослідження
9. Наукова діяльність
10. Місце методології у розвитку науки
11. Класифікація методів наукового дослідження
12. Філософські методи;
13. Загальнонаукові методи;
14. Часткові методи наук (внутрішньо- та міждисциплінарні).
15. Правове регулювання розвитку науки в Україні
16. Національна класифікація наук
17. Структура державних наукових установ України
18. Організація наукової діяльності за кордоном
19. Формулювання теми наукового дослідження та визначення робочої гіпотези
20. Визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження
21. Виконання теоретичних і прикладних наукових досліджень
22. Оформлення звіту про виконану науково-дослідну роботу
23. Що таке наукова проблема
24. Що таке наукова тема
25. Що таке наукове питання
26. Етапи вибору теми

27. Вимоги до обраної теми
28. Що таке робоча гіпотеза
29. Вимоги до робочої гіпотези
30. Мета наукового дослідження
31. Завдання наукового дослідження
32. Об'єкт наукового дослідження
33. Предмет наукового дослідження
34. Методи наукового дослідження
35. Вступна частина наукової роботи
36. Вимоги до вступної частини наукової роботи
37. Суть і зміст основної частини НДР
38. Теоретичні та прикладні наукові дослідження
39. Структура вступної частини звіту по НДР
40. Структура основної частини звіту по НДР
41. Реферат, вимоги до реферату
42. Висновки, вимоги до висновків
43. Додатки, вимоги до додатків
44. Основні результати Вашої роботи
45. Наукова новизна результатів Вашої роботи
46. Практична цінність результатів Вашої роботи
47. Що таке бібліографічний огляд?
48. Способи правильного запису прочитанного
49. Аналітичний огляд літератури з теми дослідження
50. Способи аналітичного огляду літератури з теми дослідження
51. Об'єкти бібліографічного опису
52. Правила бібліографічного опису
53. Що таке наукова стаття?
54. Які її структурні частини?
55. Вимоги до наукової статті
56. Вимоги до оформлення статей, що подаються у науковий журнал
57. Що таке наукова доповідь?
58. Вимоги до підготовки наукової доповіді
59. Вимоги до змісту мультимедійної презентації
60. Вимоги до тексту, дизайну і ефективності використання презентації
61. Вимоги до рецензії
62. Етичні норми рецензування

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

У процесі вивчення дисципліни використовуються такі методи оцінювання:

- поточне тестування та опитування;
- оцінювання виконання практичних робіт;

- оцінювання виконання ІНДЗ;
- екзамен

11. Розподіл балів та критерії оцінювання

Загальна оцінка за курс складається як алгебраїчна сума оцінок за кожен з модулів: поточне тестування (аудиторні заняття); контрольні роботи наприкінці кожного змістового модуля; самостійна та індивідуальна роботи впродовж семестру.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою ECTS. На оцінку завдань модуля I відводиться 30 балів, модуля II - 70 балів.

Наприкінці вивчення курсу, формою підсумкового контролю є екзамен, який оцінюється від 0 до 60 балів. Студент, який впродовж семестру набрав більше 75 балів має право не складати екзамен. При цьому йому зараховуються бали, які набрані впродовж семестру.

Поточний контроль (макс = 30 балів)					Модульний контроль (макс = 60 балів)		Загальна кількість балів	
Модуль 1			Модуль 2					
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			ІНДЗ	МКР 1		МКР 2
T1	T2	T3	T4	T5	10	30	30	100
6	6	6	6	6				

М - модуль, ЗМ - змістовий модуль, Т - тема, ІНДЗ - індивідуальна науково-дослідна робота.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

12. Методичне забезпечення

1. Методологія і організація наукових досліджень. Методичні вказівки для виконання практичних робіт для студентів-екологів / В.О.Фесюк. – Луцьк: ЛНТУ, 2013. – 48 с.
2. Методологія і організація наукових досліджень [Текст]: конспект лекцій для студентів-екологів. / В.О. Фесюк. Луцьк: ЛНТУ, 2013. – 120 с.

13. Список джерел

1. Пілюшенко В. Л. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: Навч. посіб. / В.Л. Пілюшенко, І.В. Шкрабак, Е.І. Словенко. — К.: Лібра, 2004.
2. Баскаков А. Я. Методология научного исследования: Учеб. пособие. / А.Я. Баскаков, Н.В. Туленков. — К.: МАУП, 2002. — 216 с
3. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: Підручник. — К.: АБУ, 2002. — 480 с.
4. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. / А.М. Єріна, В.Б. Захожай, Д.Л. Єрін. — К.: Центр навч. літ., 2004. — 212 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.
6. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень [Текст]: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / М.Т. Білуха. — К.: Вища шк., 1997. — 271 с.
7. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Курс лекцій. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 124 с.
8. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2006. – 206 с.
9. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі [Текст]: Навч. посібник / І. П'ятницька-Позднякова. — К.: [б.в.], 2003. — 116 с.
10. Сидоренко В.К. Основи наукових досліджень [Текст] / В.К. Сидоренко. — К.: 2000. — РНКЦ «ДІНІТ», 2000. — 259 с.
11. Атлас Украинской ССР и Молдавской ССР. – М.:ГУГК, 1962. – 90 с.
12. Географический атлас для учителей средней школы. – М.: ГУГК, 1981. – 238 с.
13. Україна. Навчальний атлас. – К.: ГУГКК при КМ України, 1998. – 96 с.
14. Атлас Волинської області. – М.: ГУГК, 1991. – 68 с.
15. Атлас. Геологія і корисні копалини України. – К., 2001.– 165 с.